

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Dahlberg, U. (2023). Lokalekonomi – vad är det? *Bioekonomi-bloggen* 1.3.2023

CC BY 4.0

01.03.2023 | Kommentarer

Ulrika Dahlberg

Lokalekonomi - vad är det?

När man börjar fundera på lokalekonomi, går tankarna snabbt från mysiga, hemgjorda sylter till stora, världsliga frågor. Många är överens om att man ska stöda lokala producenter och handla inhemsk mat, men varför? Och hur definierar man lokalekonomi som begrepp?

Ett sätt att närma sig saken är kretsloppssystemet, där resurser och pengar cirkulerar inom en social gemenskap i ett avgränsat geografiskt område. De olika ekonomiska aktörerna stödjer varandra och stärker de sociala banden sinsemellan. Resultatet blir att konsumtionen av varor och tjänster på området ökar eller hålls på samma nivå som tidigare. Ett annat sätt är att jämföra den lokala ekonomin med handelsbalansen inom ett land, där det ska finnas mer export än import. Det innebär att turism och försäljning av ortens varor annanstans ska bringa in mer pengar än vad invånarna spenderar utanför sin hemort.

Exakt hur stort område som hör till en lokalekonomi är svårt att definiera. Det kan vara en by, en kommun eller en region, och ibland kan gemenskapen utvidgas betydligt mer än så. Då produktionen står för samma värderingar och passar in i helheten kan den accepteras som en del av det lokala sammanhanget, även om den sker på en annan ort. Som ett exempel kan nämnas REKO, som finns till för att jordbruksproducenter och konsumenter inom ett visst område ska mötas. När man väljer vilken producent som ska få sälja på en REKO-ring, är det inte endast avståndet som avgör, utan

också hur ekologiskt och hantverksmässigt produkten är producerad och hur speciell den är. Om det inte produceras t.ex. kött av gräsbetande kalkoner i Västnyland, kan en producent från Österbotten få komma med i de västnyländska REKO-ringarna. Om sedan färdigmat som görs av ingredienser med okänt ursprung ska få vara med, är en annan bra fråga.

Lokalekonomi handlar alltså delvis om att hålla landsbygden levande, men det kan också vara ett sätt att uppnå jämnare fördelning av pengar och resurser världen över – utan kommunismen. Den amerikanska författaren och jordbrukaren Wendell Berry har redan länge riktat skarp kritik mot en destruktiv global marknad, där naturen reduceras till råvaror, och människorna till arbetskraft och konsumenter. Han menar att dagens människor har gett bort rättigheterna för att producera sådant som mat, kläder, hus och underhållning till multinationella bolag. De så kallade miljöproblemen som uppstår är egentligen inte problem som finns ute i miljön, utan är orsakade av vårt ekonomiska system.

Berry kritiserar både kommunismen och den så kallade fria marknaden för att uppmana människor att ge upp allt som är privat, naturligt, litet och lokalt, för att uppnå en hypotetisk nytta för allmänheten någon gång i framtiden. Den "fria marknaden" bygger på att förnödenheter produceras där det är möjligt att göra det så billigt som möjligt, och säljs där det kan säljas så dyrt som möjligt. Marknaden är fri endast för dem som har en stor egendom.

En ekonomi som är beroende av långväga transporter, är endast möjlig då bränslet är billigt och det inte förekommer störningar som krig, terrorism, strejker eller sabotage. En aspekt av lokalekonomi är därmed också säkerhet och beredskap inför kriser. Det gäller trots allt att komma ihåg att också lokalekonomi är beroende av världsekonomin: inflation, deflation, recession osv. påverkar direkt eller indirekt även det lilla företaget med lokala kunder, även om resiliensen i ett cirkulärt, lokalt system kan vara högre.

Ett livskraftigt samhälle består, enligt Berry, av grannar som tar hand om det de har gemensamt. Den importerar inte sådant den kan producera själv och exporterar inte innan de lokala behoven är mötta. Själv lever han utan mobiltelefon och dator på en bondgård i en by med mindre än hundra invånare i Kentucky, USA.

Man behöver inte bli lika radikal som Berry för att stödja sitt lokalsamhälle och öka sin förmåga till självförsörjning. Man kan börja med att ställa sig frågorna: "varifrån kommer produkten jag köpt?" "vem producerade den?" "vilka mänskliga och ekologiska kostnader har tillverkanen orsakat, och vilken påverkan på omgivningen har den när jag använt slut den?".

Lokalekonomi är inte endast mat, utan också energi, kläder och andra förnödenheter. Gällande energi, kan det handla om att hitta lokala energilösningar som bygger på förnybara resurser. Det är också möjligt att skapa lokala värdekedjor med textilier, genom produktion av naturfibrer, såsom ull, fiberhampa eller spånadslin. Utmaningen i det fallet är att hitta en lokal förädlare, och det kan krävas att vissa delar av arbetet görs på en annan ort eller utomlands. Det behöver inte vara ett problem, om

transporterna görs klimatsmart och man vet att de utländska företagen man jobbar med behandlar anställda väl och inte släpper ut skadliga kemikalier.

Både den förstnämnda kretsloppsmodellen och Berrys idéer kan kritiseras för att vara protektionistiska, och det är de också. De strider mot idén om den fria marknaden, där varor produceras där det är billigast, och tanken om att det sker en naturlig succession på marknaden, där de starkaste företagen överlever medan de andra går omkull. I en marknadsorienterad syn, kan lokala kooperativ och små familjeföretag ses som ett första stadium, som sedan ska växa och utvecklas till något större. Kan det lilla, lokala systemet trots allt vara ändamålet i vissa fall? I vilket skede en reglering av marknaden ska ske är också en bra fråga, och av vem. Jag tror att utvecklingen måste komma från gräsrotsnivå, men att det också på nationell och internationell nivå ska finnas mekanismer som gör att små, livskraftiga företag inte kvävs av multinationella jättar. Det finns visserligen redan tullar, skatter, sanktioner och olika handelsavtal som styr och reglerar internationella marknader, men ännu har de inte löst problemet med att pengar och makt styrs till den rikaste procenten i världen.

Internationellt samarbete och globalisering kan bidra till positiva saker, som innovation, fred och förståelse gentemot andra kulturer. Man ska alltså inte se det i sig som något ont. Också gräsrotsrörelser kan bli globala. Man kan hitta förvånansvärt liknande produkter på en farmers' market i New York och på en REKO-utdelning i Ekenäs: surdegsbröd, kombucha och ekologiskt odlade grönsaker. En sund protektionism, där man vägrar ge bort den lokala integriteten och ta emot varor som produceras på bekostnad av naturens, djurens och människors välmående, kan ändå vara det som behövs. Speciellt för länder i tredje världen är det viktigt att se till att lokalbefolkningen har möjligheter att producera mat åt sig själva, i stället för att marken roffas av multinationella företag och rika länders regeringar för produktion till de redan välbärgade. Därmed det välbekanta mottot think globally, act locally.

Foto: Studiofamiljen

Källor:

<https://www.ehtaraha.fi/ehta-raha/paikallistalous/>

<https://lokalekonomi.helasverige.se/om-lokalekonomidagarna/vad-ar-lokalekonomi/>

<https://www.newyorker.com/culture/the-new-yorker-interview/going-home-with-wendell-berry>

Berry, W. (2001). The idea of a local economy. *Orion*, 20(1), 28-37. Tillgänglig

på: <http://www.geoffwells.com/wp-content/uploads/2011/08/Berry-The-Idea-of-a-Local-Economy.pdf>

<https://www.oxfam.org/en>

Texten har granskats av Novias campusredaktion och publicerats 1.3.2023.

Granskat av Novias campusredaktion

Kategorier:

Granskat inlägg - Reviewed post